

УДК 373.31 (430)

ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ВЧИТЕЛЯ РІДНОЇ МОВИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ ПОЛЬЩІ**В. А. Левицька**

Національний університет водного господарства та природокористування

вул. Соборна, 11, м. Рівне, 33028, Україна. E-mail: mail@nuwm.edu.ua

Характеризуються головні аспекти професійної підготовки вчителя рідної мови у старшій школі Польщі в контексті формування європейських стандартів освіти. Сьогодні підготовка вчителів-словесників набуває особливого значення з огляду на глобалізаційні та інтеграційні процеси, наслідком яких може стати виникнення гібридної світової культури, втрата національних традицій та мов у Європі. Нині свідченням цього є зниження мовної грамотності населення провідних європейських країн, позаяк рідна мова та література є не лише засобами здобуття освіти, а й невід'ємною частиною її змісту. Саме тому в новій парадигмі розвитку вищої освіти зарубіжних країн чільне місце належить удосконаленню професійної підготовки вчителів рідної мови, зростанню професійної компетентності педагогів у контексті діалогу культур. Перед сучасною школою і вчителем стоїть важлива проблема – викликати інтерес до навчання в цілому, а особливо до вивчення рідної мови через підвищення внутрішньої мотивації школярів. Учитель повинен бути так налаштований, щоб кожен учень мав мотивацію на успіх.

Ключові слова: європейський вимір освіти, мовна освіта, вчитель рідної мови, підготовка вчителя-словесника, професійна компетентність.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОБОТИ. Сучасна ситуація, пов'язана з глибоким і системним реформуванням освітньої системи Польщі, вимагає перегляду, переосмислення та якісного оновлення всіх ланок оволодіння рідною мовою в рамках шкільної програми як значущим компонентом освіти кожної людини. Актуальною є необхідність створення ефективної шкільної мовної освіти шляхом реформування й оновлення традиційної.

МАТЕРІАЛ І РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ. Рівень освіти в Польщі – один з найкращих у порівнянні з країнами постсоціалістичного табору. Польща пропонує дуже великий вибір освітніх послуг. Після вступу в Європейський Союз ця країна адаптувала свою систему освіти до європейських стандартів та приєдналась до Міжнародних норм класифікації освіти (ICSED). Дипломи провідних польських вищих навчальних закладів визнаються всіма країнами Європи та Америки.

Реалізація у вищій освіті Польщі ідей Болонського процесу та Рекомендацій Ради Європи щодо підготовки сучасних учителів вимагає формування фахівців нової генерації, здатних до активного життя та ефективного виконання своїх професійних функцій [1–6].

Сучасна система вищої освіти в Польщі характеризується як консервативним збереженням національних виховних традицій, так і інтенсивною модернізацією, курсом на інтеграцію в європейський освітній простір. У Польщі ухвалено низку законів, спрямованих на захист чистоти польської мови, зокрема суржик заборонено законом. На підготовку юних громадян, свідомих «своєї приналежності до європейської спільноти, з європейським відкритим і демократичним менталітетом», – як стверджують К. Хиц і А. Василюк [5], спрямована вся діяльність сучасної реформованої польської школи. Замість трансляції учням енциклопедичних академічних знань першочерговий акцент робиться на навичках і

вміннях, необхідних для життя й успішної діяльності в демократичній Польщі. Важливим аспектом освітньої реформи є зміна практично всіх програм навчання у школах, гімназіях, збільшена кількість годин на вивчення польської мови і культури, історії і засад діяльності суспільства, домінування інтегрованого навчання.

Серед українських науковців, які досліджували різні аспекти професійної освіти Польщі, варто назвати такі імена: А. Василюк, Л. Гриневич, С. Когут, Н. Ничкало, Л. Юрчук. Важливими є також праці з питань підготовки вчителів у вищих навчальних закладах України і Польщі А. Василюк, М. Євтуха, І. Зязюна, Х. Квятковської, І. Ковчиної, Т. Левовицького, І. Мишишин, М. Тадесвої.

Підготовка нового типу вчителя, здатного виконувати свої професійні обов'язки в мобільній, демократичній та гуманістичній педагогічній системі – основне завдання всіх вищих педагогічних закладів Польщі.

Перехід до нових стандартів компетентнісно-орієнтованої освіти зумовлює реалізацію інноваційних підходів до професійної підготовки майбутнього вчителя-словесника. Такий фахово-компетентний педагог викладає предмети з урахуванням найновіших досягнень лінгвістики і літературознавства, логічно, послідовно, відповідно до норм літературного мовлення формує творче, аналітичне мислення, філологічний смак учнів, розвиває в них прагнення пізнавати філософію слова, потребу й уміння самостійно поповнювати свої знання, здійснює дослідницькі пошуки в галузі філологічних, психолого-педагогічних наук, мобільний до прийняття різних нововведень і найбільш оптимальних рішень.

Цілісна система навчання, обов'язковими складовими якої виступають фундаментальність, глибина, інтелектуальна і практична спрямованість, особистісно- і професійно-орієнтований характер, має бути спрямована на формування його лінгвістичної,

мовної, комунікативної, фольклорної, літературної, культурознавчої, педагогічної, психологічної, методичної, інформаційної, дослідницької компетенцій. У середовищі польських освітян побутує думка, що навчально-методичне забезпечення соціально-гуманітарної, філологічної, психолого-педагогічної підготовки, призначене для подання студентам готових знань, не відповідає вимогам часу. Тож важливості набуває перехід до продуктивної освіти, орієнтованої на розвиток мотиваційної сфери, творчого мислення особистості. Варто зазначити, що у ВНЗ Польщі, як справедливо стверджує О. Семенов [3], отримала поширення концепція формування компетентного спеціаліста, основна ідея якої – досягнення майбутніми вчителями професійних умінь і навичок, акцент на індивідуальний підхід, розвиток самоорганізації, саморозвитку і самовдосконалення, спеціалізація не тільки з урахуванням обраного навчального предмета, а й специфіки навчального закладу, де працюватиме фахівець.

Дослідниця І. Ковчина [1] наголошує на пошуку польськими методистами відповідних знань і вмінь, необхідних для вчителя майбутнього. Соціокультурна реальність, вважає науковець, робить актуальною потребу в діловому спілкуванні, мобільному прийнятті важливих рішень, у толерантності, здатності відгукнутися на дитячу радість і горе; у вихованні учнів у дусі гуманізму, справедливості, моральності, на ідеях демократизму.

На думку І. Мишишин, намагаючись наслідувати європейські реформи, система підготовки вчителів у Польщі вже сьогодні зрікається технологічного характеру і набуває ознак моделі функціональної та професійної майстерності, у якій процес підготовки вчителя є не ремеслом, а мистецтвом, що характеризується переживанням, креативністю, рефлексією над практикою, правом на помилку. Учитель, що має стати провідником у світі вартостей, «батьком чужих дітей» (Я. Корчак), повинен володіти такими рисами: емпатія, наполегливість, турботливість, раціональність мислення, професійна компетентність, педагогічний оптимізм, відповідальність, демократичне ставлення до учнів, особиста культура [2].

Серед пріоритетних завдань сучасної освіти значне місце належить підготовці вчителів, оскільки педагог був, є і залишається головною дійовою особою, покликаною реалізувати її цілі. Таким чином, модель сучасного європейського вчителя-словесника можна окреслити як вчителя, котрий повинен мати «Я-образ», що поєднує європейську і національну ідентичність, має розвинену самосвідомість, підвищену самооцінку, самоповагу, володіє

стійкою системою мотивів і потреб постійно вдосконалювати свій фах, здатний адаптуватися до постійних змін, адекватно оцінювати ситуацію і приймати правильні рішення. Позитивно сприймаючи досвід зарубіжних країн, сучасні зарубіжні технології в підготовці фахівця-словесника, освітні процеси, що відбуваються в Україні, насамперед мають враховувати національні особливості [4].

Сучасні вчителі мають бути готовими до змін та вдосконалення навчально-виховного процесу, розробки нових технологій підвищення якості освіти та здатними своєчасно їх освоювати.

ВИСНОВКИ. Сьогодні перед учителями Польщі поставлено надзвичайно складне завдання, а саме: підготувати молоде покоління, яке спроможне бути успішним, здатним співпрацювати й ефективно взаємодіяти з іншими. Люди, котрі вирішуватимуть такі питання, не можуть мотивувати своє професійне самовизначення лише покликанням, емоціями чи високими ідеалами. Для повноцінної професійної мотивації вчителів необхідне підняття престижу їхньої праці та відповідної сатисфакції у системі матеріального забезпечення. Системи освіти Польщі та України мають подібні проблеми. Тому досвід їх вирішення у Польщі можна запозичувати й творчо використовувати у вітчизняній освітньо-виховній сфері.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ковчина І.М. Педагогічна освіта в Польщі у 80–90-х роках ХХ століття. – К.: Логос, 2000. – 142 с.
2. Мишишин І. Удосконалення професійної підготовки вчителів у Польщі в контексті інтеграційних змін // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – Львів, 2005. – Вип. 19, ч. 1. – 387 с.
3. Семенов О.М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури. – Суми: ВВП «Мрія» ТОВ, 2005. – 404 с.
4. Семенов О.М. Сучасні зарубіжні технології підготовки майбутнього вчителя-словесника // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики : збірник наукових праць. – К.: НПУ, 2005. – Вип. 3. – С. 94–98.
5. Хиц К., Василюк А. Суспільна трансформація і освітні реформи у сучасній Польщі. Освіта і підготовка польського суспільства до трансформації // Економічний Часопис. – 1999. – № 9. – Вип. XXI.
6. Instytut Anglistyki Uniwersytetu Warszawskiego [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.angli.uw.edu.pl/index.php/kontakt.html>.

THE INCREASE OF THE ROLE OF MOTHER TONGUE TEACHER AT SENIOR SCHOOL IN POLAND

V. Levytska

National University of Water Management and Nature Resources Use
vul. Soborna, 11, Rivne, 33028, Ukraine. E-mail: mail@nuwm.edu.ua

The major aspects of professional preparation of teacher of the mother tongue and teacher of foreign languages are characterized in the article, mainly English, at senior school of Poland in the context of forming of the European

Інтеграція науки і освіти – необхідна умова підвищення якості підготовки фахівців у вищих навчальних закладах

standards of education. Today preparation of teachers-philologists takes on the special significance taking into account globalization and integration processes, investigation of which the origin of hybrid world culture, loss of national traditions and languages, can become in Europe. Presently the certificate of it is a decline of linguistic literacy of population of the leading European countries, as the mother tongue and literature is not only facilities of receipt of education but also inalienable part of its maintenance. For this reason in the new paradigm of development of higher education of foreign countries a main place belongs to the improvement of professional preparation of teachers of the mother tongue, growth of professional competence of teachers, in the context of dialog of cultures. An important problem stands before modern school and teacher – to cause interest to the studies on the whole, and especially to the study of the mother tongue through the increase of internal motivation of schoolboys. A teacher must be so adjusted, that every student had motivation on success.

Key words: European measuring of education, linguistic education, teacher of the mother tongue, preparation of teacher-philologist, professional competence.

REFERENCES

1. Kovchyna, I.M. (2000), *Pedagogichna osvita v Polshchi u 80-90-h rokah XX stolittya* [Pedagogical education in Poland in 80-90th of XX age], Logos, Kyiv. (in Ukrainian)

2. Myshchyshyn, I. (2005), “Perfection professional preparation of teachers in Poland in the context of integration changes”, *Visnyk Lvivskogo universytetu. Seriya pedagogichna*, Vol. 19, no. 1. (in Ukrainian)

3. Semenog, O.M. (2005), *Profesiyna pidgotovka maybutnih uchyteliv ukrainskoi movy i literatury* [Professional preparation of future teachers of Ukrainian and literature], VVP «Mriya» TOV, Sumy. (in Ukrainian)

4. Semenog, O.M. (2005), “Modern foreign technologies of preparation of future teacher-philologist”, *Naukovyi chasopys Nacionalnogo pedagogichnogo universytetu imeni M.P. Dragomanova. Seriya 16. Tvorchyia osobystist uchytelya: problem teorii i praktyky: Zbirnyk naukovykh prats*, Vol. 3., pp. 94–98. (in Ukrainian)

5. Khits, K. and Vasilyuk, A. (1999), “Public transformation and educational reforms in modern Poland. Education and preparation of Polish society to transformation”, *Ekonomichnyi chasopys*, Vol. 21, no. 9, available at: <http://Soskin.Info>. (in Ukrainian)

6. Instytut Anglistyki Uniwersytetu Warszawskiego, available at: <http://www.angli.uw.edu.pl/index.php/kontakt.html> (accessed June 21, 2015).

Левицька Валентина Андріївна,
здобувач кафедри іноземних мов,
Національний університет водного
господарства та природокористування,
вул. Соборна, 11, м. Рівне,
33028, Україна
Тел.: +380673609518
E-mail: lewalent@gmail.com

Levytska Valentyna Andriyivna,
post-graduate of department of foreign
languages,
National University of Water Management
and Nature Resources Use
vul. Soborna, 11, Rivne,
33028, Ukraine
Tel.: +380673609518
E-mail: lewalent@gmail.com